

szeülő konferenciának az volt a célja, hogy a javaslatot megtárgyalva egy egységes törvénytervezetet állapítsanak meg az egyes államok képviselői. A végleges elfogadás egy 1914-ben összejövő nemzetközi konferencia feladata lesz.

A konferenciát 1913. szeptember 15-én nyitotta meg Schulthess, a svájci szövetség tanács tagja, melyen Dánián s a balkán államokon kívül egész Európa képviselve volt. Schulthess hangulatos megnyitó beszédében többek közt rámutatott a munkásvédelem nemzetközi szerződések útján való biztosításának nagy horderejére. Csak így, hasonló termelési feltételeket teremtve e téren, lehet remélni, hogy az egymással versenyben álló államok nem fognak eminens érdekeikről: munkásaik s különösen azok fiatalabb generációjának egészségéről megfélekedezni.

Szeptember 16-án plenáris összejövetelt tartott a konferencia, melyen a két törvényjavaslatot megtárgyalták; e gyűlésen majdnem az összes jelenlevők felszóltak, kifejtve államaik felfogásait. A javaslatokat további tárgyalás végett két szakbizottságnak adták ki. Szeptember 24-én egy újabb plenáris ülésen Ausztrália s Oroszország képviselőjének kivételével az összes államok képviselői aláírták a szakbizottságok által kidolgozott s a plenum által elfogadott javaslatot. Schulthess, a konferencia elnöke, az eredményt szerénynek nevezte. De ő sem tagadhatta mindamelllett az eredmény nagy kultur jelentőségét.

Nagy eredmények létrehozását különösen azette nehézzé, hogy ép e két kérdésben az egyes államok óriási fejlődési különbséget mutatnak. Mert míg az eredmény magyar szempontból óriási haladást jelent, semmi haladást sem tartalmaz Németország viszonyaira vonatkozólag, sőt pl. Anglia a szerződésben biztosítottakat már rég túlhaladta. Csak e nagy fejlődési különbségek tekintetbe vételével érthetjük meg azt a nagy munkát s fáradságot, mellyel a „szerénynek” nevezett eredmény létrejött.

A két tervezet lényege a következő:

I.

Nemzetközi megegyezés a fiatalok munkások éjjeli munkáltatásának tilalmára vonatkozólag.

1. §. A fiatalok munkások ipari, éjjeli való foglalkoztatása tilos a 16. életévig.

E tilalom a betöltött 14. életévig absolut, vagyis kivétel nem tehető.

E megegyezés minden oly ipari vállalkozásra vonatkozik, melyben 10-nél több munkás vagy munkásnő van alkalmazva. De nem vonatkozik oly vállalkozásokra, melyekben a munkát a családtagok látják el.

Az „ipari vállalkozás” fogalmát mindegyik szerződő állam maga határozza meg. De bányák s kőfejtések, valamint tárgyak fel- vagy átdolgozására szolgáló vállalatok feltétlenül idetartoznak. Ez utóbbiakra vonatkozólag egyrészt az ipartól, másrészt kereskedelem s földműveléstől elválasztó különbségeket minden állam maga határozza meg.

2. §. Az előbbi §-ban előírt éjjeli nyugalom legalább 11 egymásra következő órából álljon. Erre a 11 órára essék minden államban egy este 10-től, reggeli 5-ig terjedő időköz.

Kő- és barnaszénbányákban helye van ezen szabály alóli kivételnek, ha a két munkaszak (Schichte) közti munkaidő általában 15 óráig, minimálisan azonban 13 óráig tart.

Az első kikezdésben említett esti 10 órától reggeli 5 óráig terjedő időhöz esti 9 órától reggeli 4-ig is tarthat a pékiparra vonatkozólag oly államokban, melyek a pékek éjjeli munkáját tiltják.

3. §. A 14 éven felüli munkásokra hatályon kívül

A második berni konferencia.

Hét év előtt, 1906 szeptember 26-án hét állam határozta el s biztosította szerződésileg a fehér foszfornak az iparból való kiküszöbölését s tizenhárom a nőknek az éjjeli gyári munkától való eltiltását. Azóta, folyton munkálkodva, a Törvényes Munkásvédelem Nemzetközi Egyesülete a munkásság helyzetének újabb javítását s biztosítását igyekezett előmozdítani. Ezen kitaró munkálkodásának volt az eredménye, hogy kimerítő s a kérdést minden oldalról megvilágító emlékirattal fordulhatott a svájci szövetség tanácsához, melyben az új reformok: 1. ifjúkorú munkások éjjeli munkáltatásának tilalmára, 2. az ifjúkorú s női munkások 10 órai normális munkaidejére vonatkozó anyag részletesen fel volt dolgozva.

Ezen elaboratum alapján a szövetség tanács egy formulázott törvényjavaslatot dolgoztatott ki s meghívta az összes számba jöhető iparúzó államokat. Az ösz-

helyezhető a fiatalok éjjeli foglalkoztatásának tilalma:

a) ha az állam érdeke vagy a közérdek azt feltétlenül megkívánja.

b) Vis majorra visszavezethető s nem periódusonként ismétlődő üzemzavar esetében.

4. §. A 16 éven aluli nőkre e szabályok akkor érvényesek, ha nekik több védelmet nyújtanak, mint az 1906. évi szept. 26-i szabványok.

5. §. Az Európán kívül eső államokban, kolóniákban, tartományokban, protektorátus alatt álló országokban ha a klimatikus feltételek vagy a benszülöttek viszonyai azt úgy kívánják, a minimális 11 órai, egyfolytában tartó nyugalmi idő lejjebb szállítható, azon feltétellel, hogy megfelelő nappali nyugalmi idő biztosítottatik.

6. §. Jelen megegyezés, a megtörtént ratifikációkról felvett jegyzőkönyv lezárásától számított két év után lépjen hatályba.

Tíz év után lép hatályba e tervezet azon 14 éven felüli munkásokra, kik

a) az üvegiparban a (olvasztó, hűtő és izzító) kályhánál dolgoznak,

b) azokban a hengerelő és gőzkalapács műhelyekben, melyek vasat s acélt folytonos tűzben dolgoznak fel az olyan munkásokra vonatkozólag, akik a kemence-üzemmel közvetlen összefüggő munkanemben dolgoznak.

Mindkét esetben azonban csak oly feltétellel, hogy az éjjeli foglalkoztatás csak oly munkásra fog szorítkozni, melyek a fiatal emberek szakszerű kiképzését mozdítják elő s amelyek semminemű különösebb veszélyt nem rejtenek magukban, a fiatalok életére vagy egészségére.

II.

Nemzetközi megegyezés munkásnők és fiatalok munkások ipari foglalkoztatásának maximális munkaidéjének megállapítására.

1. §. A nők, valamint a fiatalok munkásoknak a betöltött 16. életévig, ipari foglalkoztatása ne tartson tovább napi 10 óránál, kivéve az alant felsorolt kivételeket.

A maximális munkaidő napi 10½ órás maximumban heti maximális 60 órában is megállapítható.

E megegyezés minden oly ipari vállalkozásra vonatkozik, melyben 10-nél több munkás vagy munkásnő van alkalmazva. De nem vonatkozik oly vállalkozásokra, melyekben a munkát a családtagok látják el.

Az ipari foglalkozás fogalmát mindegyik szerződő állam maga határozza meg. De bányák és kőfejtések, valamint tárgyak fel- vagy átdolgozására szolgáló vállalatok feltétlenül ide tartoznak. Ez utóbbiakra vonatkozólag egyrészt az ipartól, másrészt a kereskedelem s földműveléstől elválasztó különbségeket minden állam maga határozza meg.

2. §. A munkaidőt egy vagy több, pihenésre szánt idő szakítsa félbe, melyek szabályozása minden állam törvényhozására bízatik a következők szemmel tartásával:

ha a napi munkaidő nem több 6 óránál úgy pihenő idő előírása nem kívántatik, ha a napi munkaidő ennél több, úgy az első hat órát követnie kell egy legalább is félórás tartó pihenési időnek.

3. §. A maximális munkaidő meghosszabbítható a 4. §-ban levők szemmel tartásával:

a) Ha állami vagy közérdek azt feltétlenül megkívánja.

b) Vis majorra visszavezethető s nem periódusonként ismétlődő üzemzavar esetében.

c) Ha nyersanyagok feldolgozása vagy rendkívül gyors romlásnak kitett tárgyak különbeni értékcsökkenése ezt megkívánja.

d) Szezoniparoknál.

e) Minden iparnál, rendkívüli körülmények között.

4. §. Hal, főzelék s gyümölcskonzerv gyárat kivéve a napi tényleges munka a túlórakkal együtt nem lehet 12 óránál több.

A túlórák évente 140 órát tehetnek ki. De 180 órát tehetnek ki: a téglá-, férfi-, női- s gyermekruha, pipere, díszölt- s művirággyárakban, valamint a hal-, főzelék- és gyümölcskonzerv gyárakban.

De semmi esetben sem lehet szó munkaidő meghosszabbításról mindkét nembeli 16 éven aluli fiatalokra vonatkozólag.

Ez a szakasz a 3. §. a) és b) pontjainak esetében nem nyer alkalmazást.

5. §. A jelen megegyezés, a megtörtént ratifikációkról felvett jegyzőkönyv lezárásától számított két év után lépjen hatályba.

Az életbeléptetés határideje meghosszabbíthatik:

a) két évről hét évre azon gyárak tekintetében, amelyek nyers cukrot répából állítanak elő, továbbá a textilipar szövészeti, fonászati ágainál;

b) két évről hét évre azokban az államokban, amelyekben az iparban foglalkoztatott nők s fiatalok törvényes munkaidéje még eléri a 11 órát, feltéve, hogy az előbbi paragrafusokban megállapított kivételek a napi 11 órát s a heti 63 órát nem haladják túl.

Dr. Dach Géza.